

BELGISCHE SENAAAT

 ZITTING 2000-2001

3 OKTOBER 2001

Wetsontwerp tot wijziging van de wet van 7 mei 2000 houdende toekenning van een jaarlijkse dotatie aan Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Filip en van een jaarlijkse dotatie aan Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Astrid

Evocatieprocedure

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE FINANCIËN EN VOOR DE ECONOMISCHE AANGELEGENHEDEN
UITGEBRACHT
DOOR DE HEER **MOENS**

 Aan de werkzaamheden van de commissie hebben deelgenomen :

1. Vaste leden: de heren De Grauwe, voorzitter; Caluwé, mevrouw Kestelyn-Sierens, de heren Maertens, Ramoudt, Roelants du Vivier, Siquet, Steverlyncq, Thissen en de heer Moens, rapporteur.
2. Plaatsvervangers: mevrouw Cornet d'Elzuis, de heren de Clippele, Dedecker, Dubié en Vandenberghe.
3. Andere senatoren: de heren Monfils en Van Quickenborne.

*Zie:***Stukken van de Senaat:****2-833 - 2000/2001:**

- Nr. 1: Ontwerp overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers.
Nr. 2: Amendementen.

SÉNAT DE BELGIQUE

 SESSION DE 2000-2001

3 OCTOBRE 2001

Projet de loi modifiant la loi du 7 mai 2000 attribuant une dotation annuelle à Son Altesse Royale le Prince Philippe et une dotation annuelle à Son Altesse Royale la Princesse Astrid

Procédure d'évocation

RAPPORT

FAIT AU NOM
DE LA COMMISSION
DES FINANCES ET DES
AFFAIRES ÉCONOMIQUES
PAR M. **MOENS**

 Ont participé aux travaux de la commission :

1. Membres effectifs: MM. De Grauwe, voorzitter; Caluwé, Mme Kestelyn-Sierens, MM. Maertens, Ramoudt, Roelants du Vivier, Siquet, Steverlyncq, Thissen et M. Moens, rapporteur.
2. Membres suppléants: Mme Cornet d'Elzuis, MM. de Clippele, Dedecker, Dubié et Vandenberghe.
3. Autres sénateurs: MM. Monfils et Van Quickenborne.

*Voir:***Documents du Sénat:****2-833 - 2000/2001:**

- N° 1: Projet transmis par la Chambre des représentants.
N° 2: Amendements.

INLEIDENDE UITEENZETTING DOOR DE MINISTER VAN FINANCIËN

Dit wetsontwerp heeft tot doel een jaarlijkse dotatie toe te kennen aan Prins Laurent, zoals dat ook het geval is voor de andere leden van de koninklijke familie, met name voor Prinses Astrid, die zich, wat de troonopvolging betreft, in een situatie bevindt die vergelijkbaar is met die van Prins Laurent.

Deze beslissing zal toelaten om de bezoldiging die Prins Laurent tot hiertoe ontving via het Koninklijk Instituut voor Duurzaam Beheer van de Natuurlijke Rijkdommen en de Bevordering van Schone Technologieën, te doen vervallen.

ALGEMENE BESPREKING

Een senator merkt vooreerst op dat er geen grondwettelijke basis is voor de dotatie aan Prins Laurent, zoals voor alle andere dotaties toegekend aan de leden van de koninklijke familie, behalve die aan de Koning zelf. Artikel 89 van de Grondwet voorziet immers dat «De civiele lijst door de wet (wordt) vastgesteld voor de duur van de regering van elke Koning». Welnu, Prins Laurent is slechts de zevende in de rangorde voor de troonopvolging.

Het totale bedrag van de dotaties aan het geheel van de koninklijke familie bedraagt 413,7 miljoen frank, waarvan slechts 293,8 miljoen voor de civiele lijst. In absolute bedragen komt België — met 10,24 miljoen euro — op de tweede plaats inzake dotaties aan koninklijke families in Europa, na Groot-Brittannië met 15,60 miljoen euro.

Belangrijker dan de bedragen is de logica achter de financiering van het Koningshuis en van haar leden. In geen enkel land binnen de Europese Unie wordt een dotatie toegekend aan andere personen dan de koning of koningin, troonopvolgers of gewezen koning(inn)en. De voornaamste kritiek van deze spreker is evenwel dat door het uitblijven van een wettelijke regeling over het financieel statuut van het koningshuis, we in ons land voortdurend worden geconfronteerd met nieuwe dotaties waarvoor steeds weer een verschillende verantwoording wordt gegeven. Er moet in deze materie dringend een definitieve regeling komen.

Hoewel de meerderheid van de Belgen koningsgezind is, vindt een meerderheid ervan de dotaties aan de koninklijke familie reeds te hoog.

Bovendien heeft Prins Laurent zelf ooit in een interview zijdelings te kennen gegeven geen vragende partij te zijn voor het ontvangen van een dotatie. Hij was vroeger althans van mening dat die tot de troonopvolger beperkt moest blijven. Ook de voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers heeft zich in het verleden in die zin uitgesproken.

EXPOSÉ INTRODUCTIF DU MINISTRE DES FINANCES

Le présent projet a pour but d'octroyer une dotation annuelle au Prince Laurent, comme cela était déjà le cas pour les autres membres de la famille royale, notamment pour la Princesse Astrid, dont la situation en matière d'ordre de succession est comparable à celle du Prince Laurent.

Cette décision permettra de supprimer la rémunération que le Prince Laurent recevait par l'entremise de l'Institut royal pour la gestion durable des ressources naturelles et la promotion des technologies propres.

DISCUSSION GÉNÉRALE

Un sénateur fait tout d'abord remarquer qu'il n'y a aucun fondement constitutionnel pour l'octroi d'une dotation au Prince Laurent, pas plus qu'il n'y en a pour toutes les autres dotations octroyées aux membres de la famille royale, à l'exception de celle du Roi lui-même. L'article 89 de la Constitution dispose en effet que «la loi fixe la liste civile pour la durée de chaque règne». Or, le Prince Laurent n'est que septième dans l'ordre de succession au trône.

Le montant total des dotations à l'ensemble de la famille royale est de 413,7 millions de francs, dont 293,8 seulement pour la liste civile. En chiffres absolus, la Belgique occupe — avec 10,24 millions d'euros — la deuxième place au classement des dotations aux familles royales en Europe, derrière la Grande-Bretagne avec 15,6 millions d'euros.

Plus importante que les chiffres est la logique qui sous-tend le financement de la Maison royale et de ses membres. Aucun pays de l'Union européenne n'octroie une dotation à des personnes autres que le (la) souverain(e), les héritiers et la couronne ou les ex-rois (ex-reines). La principale critique de l'intervenant porte toutefois sur le fait qu'en l'absence de réglementation légale du statut financier de la famille royale, nous sommes constamment confrontés, dans notre pays, à de nouvelles dotations, que l'on justifie chaque fois différemment. Il est urgent de fixer définitivement les règles en la matière.

Si la majorité des Belges est royaliste, une majorité d'entre eux n'en estiment pas moins que les dotations à la famille royale sont déjà trop élevées.

De plus, le Prince Laurent lui-même a laissé entendre, à l'occasion d'un entretien, qu'il n'était pas demandeur d'une dotation. Il estimait, du moins jadis, que celle-ci devait être limitée à l'héritier de la couronne. Le président de la Chambre des représentants s'est aussi prononcé en ce sens par le passé.

Recentelijk heeft de minister-president van de Vlaamse Regering nog verklaard te laten onderzoeken waarom Prins Laurent geen onroerende voorheffing betaalt.

Er bestaat overigens een soort zwingplicht over het fortuin van de koninklijke familie, dat volgens bepaalde bronnen 90 tot 95 miljard frank zou bedragen zonder het onroerend vermogen dat aan de Koninklijke Stichting toebehoort, mee te rekenen. Dat doet de vraag rijzen waarom de belastingbetaler hen jaarlijks nog meer dan 400 miljoen frank moet betalen. Spreker heeft niets tegen dergelijk fortuin, op voorwaarde dat dit aan de normale regels is onderworpen. Het is evenwel onduidelijk of er bijvoorbeeld erfenisrechten op het fortuin van wijlen Koning Boudewijn zijn betaald.

Om al deze redenen vraagt deze senator een duidelijke regeling voor de toekomst, waarbij de potentiële troonopvolgers die in rangorde na de kroonprins(es) volgen, niet in aanmerking komen voor een dotatie. Hij zal amendementen in die zin indienen.

Een commissielid verwijst naar de congresresoluties van zijn partij van 24 oktober 1993, welke tot op heden niet zijn gewijzigd.

Volgens grondwetspecialist Karel Rimanque heeft de civiele lijst alleen betrekking op de Koning en slaat op het jaargeld voor de hofhuishouding. Dit werd in 1831 zo bepaald om de onafhankelijkheid van de Koning ten aanzien van het Parlement te waarborgen. Dit verklaart waarom tot op heden er geen controle bestaat op de manier waarop de Koning zijn uitgaven ten laste van de civiele lijst doet. Conform artikel 89 van de Grondwet, werd op 16 november 1993, bij het aantreden van Koning Albert II, de civiele lijst vastgelegd. Die bedraagt momenteel 293,8 miljoen frank en wordt jaarlijks geïndexeerd en op de begroting ingeschreven. Zonder grondwetswijziging kan daaraan niet worden getornd.

Zoals eerder aangegeven zegt de Grondwet niets over de andere leden van de koninklijke familie.

Het lid geeft een overzicht van de in de loop van de geschiedenis toegekende dotaties. Slechts per uitzondering werd beslist een dotatie toe te kennen aan leden uit de koninklijke omgeving. Zo werd in 1856 een dotatie van 150 000 frank toegekend aan Prins Filip, graaf van Vlaanderen, tweede zoon van Koning Leopold I. Tussen 1909 en 1959 is deze traditie niet doorbroken. Het laatste decennium ontstond er een inflatie aan dotaties die totaal niet in verhouding staat tot de 160-jarige traditie terzake. Op een enkele dotatie na werden in het verleden nooit dotaties toegekend aan niet-vermoedelijke troonopvolgers. Om schimmige redenen worden aan Prinses Astrid en nu aan Prins Laurent dotaties toegekend. Deze hebben meer

Récemment, le ministre-président du gouvernement flamand déclarait encore vouloir faire examiner la raison pour laquelle le Prince Laurent ne payait pas de précompte immobilier.

Il existe d'ailleurs une espèce de devoir de réserve lorsqu'il s'agit de la fortune de la famille royale qui, selon certaines sources, s'élèverait à 90 à 95 milliards de francs, sans compter le patrimoine immobilier appartenant à la Fondation royale. On peut dès lors se demander pourquoi le contribuable doit encore lui verser annuellement plus de 400 millions. L'intervenant n'a aucune objection à l'encontre d'une telle fortune, à condition que celle-ci soit soumise aux règles normales. On ne sait pas très bien, par exemple, si des droits de succession ont été payés sur la fortune de feu le Roi Baudouin.

Pour toutes ces raisons, le sénateur demande pour l'avenir une réglementation claire, prévoyant que les successeurs potentiels qui suivent le prince héritier ou la princesse héritière dans l'ordre de succession n'entrent pas en ligne de compte pour l'octroi d'une dotation. Il déposera des amendements en ce sens.

Un commissaire renvoie aux résolutions que son parti a adoptées à l'occasion de son congrès du 24 octobre 1993 et qui n'ont pas été modifiées depuis.

Selon le constitutionnaliste Karel Rimanque, la liste civile ne concerne que le Roi et porte sur l'indemnité annuelle de gestion de la maison royale. Il en a été décidé ainsi en 1831 afin de garantir l'indépendance du Roi vis-à-vis du Parlement. Voilà pourquoi les dépenses effectuées par le Roi à charge de la liste civile ne font, à ce jour, l'objet d'aucun contrôle. Conformément à l'article 89 de la Constitution, à l'occasion de l'investiture du Roi Albert II, la liste civile a été fixée le 16 novembre 1993. Celle-ci s'élève actuellement à 293,8 millions de francs et est indexée et inscrite au budget chaque année. On ne peut rien y changer sans modifier la Constitution.

Comme indiqué plus haut, la Constitution est muette à propos des autres membres de la famille royale.

Le membre donne un aperçu des dotations octroyées au cours de l'histoire. On ne décidait d'octroyer une dotation à des membres de l'entourage du Roi qu'à titre exceptionnel. Ainsi, en 1856, une dotation de 150 000 francs a été accordée au Prince Philippe, comte de Flandre, deuxième fils du Roi Léopold I^{er}. Entre 1909 et 1959, cette tradition n'a été respectée. Au cours de la dernière décennie, on assiste à une inflation de dotations sans commune mesure avec ce qui s'était fait traditionnellement durant 160 ans en la matière. À une seule dotation près, il n'a jamais été octroyé de dotation par le passé à des héritiers du trône non présomptifs. Pour des raisons obscures, on a octroyé une dotation à la Princesse

met willekeur dan met politieke onafhankelijkheid en compensatie voor protocollaire taken te maken.

De globale dotatie aan de koninklijke familie is van 1993 tot 2001 opgelopen van 260 naar 413,7 miljoen frank, zijnde een verhoging met 59 %. Dit kan moeilijk als een aanpassing aan de levensduurte worden afgedaan. *Per capita* is ons vorstenhuis het duurste van Europa.

Spreker roept op tot een diepgaand debat over de werkelijke rol van het Koningshuis.

Het lid zou nu akkoord kunnen gaan met de vooropgestelde dotatie van 11 miljoen frank aan Prins Laurent, op voorwaarde dat in de toekomst enkel nog een dotatie zou worden toegekend aan de kroonprins of -prinses of de vermoedelijke troonopvolger. Hij zal daartoe een amendement indienen.

Een ander lid wijst erop dat hij niets tegen Prins Laurent als persoon heeft. Hij is zelf republikein en vrijzinnig, maar geeft toe dat de grote meerderheid van de Belgische bevolking voorstander is van de monarchie. Het is dan ook logisch dat een civiele lijst bestaat. Echter, hij begrijpt niet waarom in België alle leden van de koninklijke familie een dotatie moeten krijgen. Hij aanvaardt dat de vermoedelijke troonopvolger een dotatie krijgt, maar meent dat de anderen moeten rondkomen met de rijkelijke opbrengsten van hun vermogen.

Om principiële redenen zal spreker tegen het voorliggende wetsontwerp stemmen. Hij vindt het belangrijk dat in de plenaire vergadering hierover een debat plaatsvindt.

Volgens een andere spreker is het idee van een civiele lijst niet nieuw en bestaat het bovendien in een aantal andere landen. Volgens deze spreker zijn er, in tegenstelling tot wat eerder is gezegd, toch een aantal landen waar behalve de Koning of de Koningin en de vermoedelijke troonopvolger ook andere leden van de koninklijke familie op de civiele lijst staan. Vergelijkingen zijn soms moeilijk te maken.

Spreker betreurt dat er geen duidelijke criteria voor de toekenning van een dotatie bestaan. Hij vindt het logisch dat de kroonprins tegelijk een dotatie en een vergoeding voor zijn militair huis en zijn burgerlijk huis krijgt. Maar het moet evenwel duidelijk zijn wie recht heeft op een dotatie en wie niet.

Volgens een commissielid kan het voorliggend wetsontwerp tot een gevaarlijk precedent leiden. Men voorziet immers een dotatie voor de zevende in lijn voor de troonopvolging. De kinderen van Prinses Astrid zullen dit later kunnen aangrijpen om eveneens een dotatie te vragen. Deze nieuwe dotatie riskeert overigens de sympathie van de bevolking voor onze

Astrid et on fait de même aujourd'hui avec le Prince Laurent. Ces dotations relèvent davantage de l'arbitraire que de l'indépendance politique et de la compensation pour missions protocolaires.

La dotation globale à la famille royale est passée, entre 1993 et 2001, de 260 à 413,7 millions de francs, soit une augmentation de 59%. On peut difficilement faire passer cela pour une adaptation au coût de la vie. Notre famille royale est, par tête, la plus onéreuse d'Europe.

L'intervenant appelle à un débat approfondi sur le rôle effectif de la Maison royale.

Le membre pourrait marquer son accord aujourd'hui sur l'octroi envisagé d'une dotation de 11 millions de francs au Prince Laurent, à condition qu'à l'avenir, on n'octroie plus de dotation qu'au prince héritier ou à la princesse héritière, ou à l'héritier présomptif du trône. Il déposera un amendement en ce sens.

Un autre membre fait observer qu'il n'a rien contre le Prince Laurent en tant que personne. Tout en étant républicain et laïque, il reconnaît qu'en Belgique, une grande majorité de la population est favorable au système monarchique. Dès lors, il est logique qu'il existe une liste civile. Par contre, il ne voit pas pourquoi l'on devrait continuer à payer en Belgique tous ceux qui font partie de la famille royale. Il peut accepter toutefois une dotation pour celui ou celle qui est considéré comme successeur du Roi. Les autres devraient vivre des planteurs revenus de leur fortune.

Pour ces raisons de principe, l'intervenant votera contre le projet de loi à l'étude. Il trouve important qu'un débat puisse avoir lieu en séance plénière.

Selon un intervenant suivant, l'idée d'une liste civile n'est pas récente et existe d'ailleurs dans toute une série de pays étrangers. D'après cet intervenant, contrairement à ce qui a été dit, il y a quand même un certain nombre de pays qui ont étendu la liste civile à d'autres membres de la famille que le roi ou la reine et leur successeur probable. Les comparaisons sont parfois difficiles à établir.

L'intervenant regrette que les critères d'attribution d'une dotation ne soient pas clairs. Il trouve normal que le prince héritier ait à la fois une dotation et une indemnité pour sa maison militaire et civile. Mais il faudrait dire clairement qui a droit et qui n'a pas droit à une dotation.

Selon un commissaire, le projet de loi à l'examen peut constituer un dangereux précédent. Il prévoit en effet l'octroi d'une dotation à la septième personne dans l'ordre de succession au trône. Les enfants de la Princesse Astrid pourront plus tard invoquer ce fait pour réclamer eux aussi une dotation. L'octroi de cette nouvelle dotation risque d'ailleurs d'aliéner la

monarchie in gevaar te brengen, want een groot aantal mensen acht deze dotatie een stap te ver.

De fractie van deze spreker zal dan ook een amendement indienen dat ertoe strekt deze nieuwe dotatie niet toe te kennen.

Een ander lid geeft aan dat zijn fractie van oordeel is dat de dotatie dient te worden toegewezen aan dezen die in een voldoende rechtstreeks verband tot de troonopvolging staan. Dit is te beoordelen op het ogenblik dat men voor de eerste maal beslist over de dotatie in kwestie. Het is niet aangewezen dat eens aan een bepaald lid van de koninklijke familie een dotatie is toegekend, deze hem of haar op een later tijdstip zou worden ontzegd.

De monarchie speelt een belangrijke en nuttige rol in de samenhang van ons land. Dit is evenwel een onvoldoende reden om aan Prins Laurent een dotatie toe te kennen. De beslissing om dit wel te doen zou juridisch niet consistent zijn. Aan de kinderen van Prinses Astrid zou dan een dotatie niet kunnen worden geweigerd, temeer daar zij in de rangorde voor de troonopvolging vóór Prins Laurent komen.

De dotatie aan Prins Filip is evident daar hij de vermoedelijke troonopvolger is. De beslissing om een dotatie aan Prinses Astrid toe te kennen, was ook een logische beslissing omdat op dat ogenblik Prins Filip noch gehuwd was, noch kinderen had, en prinses Astrid de tweede in lijn voor de troonopvolging was. Het toekennen van een dotatie aan de zevende in rang voor de troonopvolging zal echter problemen creëren.

Er is bovendien geen maatschappelijke verantwoording voor deze toekenning. Een dotatie van 11 miljoen frank stemt immers overeen met een bruto wedde van 25 miljoen frank. Er kan niet worden aangevoerd dat het criterium zou zijn dat het om een kind van de Koning gaat. Dit zou niet conform artikel 85, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek, zijn.

In tegenstelling tot de vorige spreker, meent een lid dat de eerste fout werd gemaakt bij de toekenning van een dotatie aan Prinses Astrid. De toestand inzake de erfopvolging kan immers evolueren. Hoewel Prinses Astrid de tweede in rangorde is, zal dit bij de nakende geboorte van het kind van Prins Filip en Prinses Mathilde veranderen. Er moet worden vermeden dat elk meerderjarig lid van de koninklijke familie aanspraak kan maken op een dotatie. Indien andere personen dan de troonopvolger een dotatie moeten krijgen, dient dit te gebeuren op basis van andere criteria dan een zeker rechtvaardigheidsbeginsel. Deze criteria moeten duidelijk worden gedefinieerd zodat ze onbetwistbaar zijn.

Een senator wijst erop dat Professor François Erauw in 1979 schreef dat gedurende 25 jaar geen enkele volksvertegenwoordiger of senator iets gezegd

sympathie que la population éprouve envers notre monarchie, car nombreux sont ceux qui estiment que cette dotation est un pas de trop.

Le groupe politique auquel l'intervenant appartient déposera donc un amendement tendant à ne pas accorder cette nouvelle dotation.

Un autre membre déclare que son groupe politique estime que la dotation doit être octroyée à ceux qui ont un lien suffisamment direct avec la succession au trône. Cet élément doit s'apprécier au moment de décider pour la première fois d'accorder ou non la dotation en question. Il n'est pas opportun de retirer ultérieurement à un membre de la famille royale une dotation qui lui aurait été octroyée.

La monarchie joue un rôle important et utile dans l'unité de notre pays. Ce n'est pas une raison suffisante pour octroyer une dotation au Prince Laurent. Décider de l'octroyer malgré tout ne serait pas juridiquement conséquent. Il deviendrait alors impossible de refuser une dotation aux enfants de la Princesse Astrid, d'autant plus qu'ils précèdent le Prince Laurent dans l'ordre de succession au trône.

La dotation au Prince Philippe va de soi étant donné qu'il est l'héritier présomptif du trône. La décision d'octroyer une dotation à la Princesse Astrid était logique aussi parce qu'à l'époque, le Prince Philippe n'était ni marié ni père de famille, et que la Princesse Astrid était deuxième dans l'ordre de succession au trône. Mais l'octroi d'une dotation au septième dans l'ordre de succession au trône sera source de problèmes.

Il n'y a de surcroît aucune raison sociale de la lui octroyer. En effet, une dotation de 11 millions correspond à une rémunération brute de 25 millions de francs. On ne peut pas invoquer le critère selon lequel il s'agit d'un enfant du Roi. Ce ne serait pas conforme à l'article 85, alinéa 1^{er}, de la Constitution.

Contrairement à l'intervenant précédent, un membre estime que la première erreur a été d'accorder une dotation à la Princesse Astrid. La situation en matière de succession au trône peut en effet évoluer. Si la Princesse Astrid est deuxième en ordre utile, il n'en sera plus ainsi après la naissance imminente de l'enfant du Prince Philippe et de la Princesse Mathilde. Il convient d'éviter que chaque membre majeur de la famille royale puisse prétendre à une dotation. Si d'autres personnes que l'héritier de la couronne doivent recevoir une dotation, il faut que ce soit sur la base de critères autres qu'un certain principe d'équité. Ces critères doivent être définis avec précision afin qu'ils soient incontestables.

Un sénateur souligne que le professeur François Erauw écrivait, en 1979, que pendant 25 années, aucun député ni sénateur n'avait dit quoi que ce soit

had over de wenselijkheid van de aanvullende dotatie aan Prinses Liliane, die jaarlijks in een sfeer van onverschilligheid blijft toegewezen worden. De bespreking van voorliggend ontwerp biedt een historische kans om een fundamentele discussie over de financiering van ons vorstenhuis te voeren.

Spreker heeft geen enkel juridisch of politiek argument gehoord waarom aan Prins Laurent een dotatie moet worden toegewezen. Hij meent dat er in België, zoals in alle andere Europese landen met een koningshuis, een wet moet komen die bepaalt uit welke leden het koningshuis bestaat en de dotaties tot die personen beperkt.

De minister wijst erop dat het voorliggende wetsontwerp door de voltallige federale regering is ingediend. De regering vraagt unaniem dat de inwerkingtreding van dit ontwerp niet wordt uitgesteld via amendementen op de voorgestelde tekst.

De minister herhaalt dat het de bedoeling is de bestaande situatie doorzichtiger te maken. Met dit ontwerp wordt een ingewikkelde constructie met een instituut en een financiering door de deelgebieden, vervangen door een dotatie. Met die dotatie kiest de regering dus voor duidelijkheid.

De minister is bereid deel te nemen aan een debat over de regels met betrekking tot dit type van financiering.

ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING

Artikel 1

De heren Vandenberghe en Caluwé dienen het amendement nr. 14 in, dat ertoe strekt in dit artikel de woorden «artikel 78» te vervangen door de woorden «artikel 77».

Eén van de auteurs verwijst naar het artikel 89 van de Grondwet, dat bepaalt dat «de civiele lijst door de wet wordt vastgesteld voor de duur van de regering van elke Koning». Het woord «wet» verwijst hier naar een aangelegenheid zoals bedoeld in het artikel 77, 2^o, van de Grondwet.

Het is, volgens het lid, trouwens ondenkbaar dat het vastleggen van de civiele lijst aan de Koning als een onbelangrijke aangelegenheid wordt beschouwd, waarvoor alleen de optionele bicamerale procedure geldt.

Als de minister zou vragen dit amendement te verwerpen en hierbij zou verwijzen naar artikel 77, § 3, namelijk het artikel dat een opsomming geeft van de bicamerale aangelegenheden, dan wenst het lid op voorhand aan te geven dat artikel 77, § 2, een eigen toepassingsgebied heeft, anders dan de verklaring tot

sur l'opportunité de la dotation complémentaire à la Princesse Liliane, qui continue de lui être versée annuellement en toute indifférence. L'examen du présent projet offre une occasion historique d'avoir un débat fondamental sur le financement de notre famille royale.

L'intervenant n'a entendu aucun argument d'ordre juridique ou politique qui justifierait l'octroi d'une dotation au Prince Laurent. Il estime qu'il est indispensable d'avoir en Belgique, comme dans toutes les autres pays européens, dotés d'une monarchie, une loi déterminant quels sont les membres de la maison royale et limitant des dotations à ces personnes.

Le ministre fait remarquer que le projet de loi à l'étude a été déposé par l'ensemble du gouvernement fédéral. La position unanime du gouvernement est de demander que l'on ne reporte pas l'entrée en vigueur de ce projet en amendant le texte proposé.

Le ministre répète qu'il s'agit de donner plus de transparence à une situation existante. Le projet prévoit de remplacer par une dotation un montage qui a été mis au point à travers un institut impliquant un financement par des entités fédérées. Le gouvernement a opté pour une situation plus claire à travers une dotation.

Le ministre déclare être prêt à participer à un débat pour fixer les règles en fonction desquelles ce type de financement peut intervenir.

DISCUSSION DES ARTICLES

Article 1^{er}

MM. Vandenberghe et Caluwé déposent l'amendement n^o 14, qui vise à remplacer dans cet article les mots «article 78» par les mots «article 77».

Un des auteurs renvoie à l'article 89 de la Constitution, qui dispose que «la loi fixe la liste civile pour la durée de chaque règne». Le mot «loi» renvoie en l'occurrence à une matière visée à l'article 77, 2^o, de la Constitution.

Il est d'ailleurs inconcevable, selon le membre, que la fixation de la liste civile du Roi soit considérée comme une matière dénuée d'importance, relevant de la procédure bicamérale facultative.

Pour le cas où le ministre demanderait le rejet de cet amendement en invoquant l'article 77, § 3, c'est-à-dire celui qui énumère les matières bicamérales, le membre tient à indiquer par avance que l'article 77, § 2, a un champ d'application propre, autre que la déclaration de révision de la Constitution, les lois à

herziening van de Grondwet, de wetten aan te nemen met een bijzondere meerderheid of de in de Grondwet aangeduide artikelen.

De civiele lijst moet bij wet worden vastgelegd. Bijgevolg is dit wetsontwerp een bicamerale aangelegenheid.

Het lid merkt nog op dat indien de minister meent niet te moeten ingaan op dit amendement, spreker dan tijdens de plenaire vergadering een motie zal neerleggen om de Raad van State te consulteren over dit en andere amendementen. Het lid besluit dat dit wetsontwerp een ernstige discussie waardig is.

Volgens de minister is er geen twijfel mogelijk over de kwalificatie van dit wetsontwerp, namelijk dat het een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet regelt. Het gaat immers niet over de civiele lijst aan de Koning, maar wel over een dotatie aan Prins Laurent. Trouwens, de basiswet, de wet van 7 mei 2000, betrof ook een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Het amendement wordt verworpen met 8 stemmen tegen 2 stemmen bij 1 onthouding.

Artikelen 2 en 3

De heer Van Quickenborne dient het amendement nr. 1 in, dat tot doel heeft deze artikelen te doen vervallen.

De auteur verwijst naar de verantwoording bij dit amendement (stuk Senaat, nr. 2-833/2, blz. 1 en 2). Hij verwijst ook naar de amendementen nrs. 12 en 13, die in feite dezelfde doelstelling hebben.

Het amendement wordt verworpen met 5 tegen 3 stemmen bij 3 onthoudingen.

Artikel 2

De heren Vandenberghe en Caluwé dienen het amendement nr. 12 in, dat ertoe strekt dit artikel te doen vervallen.

Volgens één van de auteurs is er geen enkele reden om een dotatie aan Prins Laurent toe te kennen, vooral daar hij op dit ogenblik slechts zevende in de lijn voor de troonopvolging is.

Een lid voegt eraan toe dat de lijn nog verder gezet kan worden en Prins Laurent wellicht achtste, negende of meer in de lijn voor de troonopvolging wordt, omdat de kinderen geboren uit het huwelijk van Prins Filip en Prinses Mathilde voorrang zullen hebben.

Het amendement wordt verworpen met 5 tegen 3 stemmen bij 3 onthoudingen.

adopter à une majorité spéciale ou les articles indiqués dans la Constitution.

La liste civile doit être fixée par la loi. En conséquence, ce projet de loi porte sur une matière bicamérale.

Le membre ajoute que si le ministre estime ne pas devoir accéder à cet amendement, l'intervenant déposera une motion en séance plénière en vue de consulter le Conseil d'État sur cet amendement et d'autres. Il conclut en disant que le présent projet de loi mérite un examen approfondi.

Selon le ministre, il n'y a aucun doute possible à propos de la qualification du projet de loi, à savoir qu'il règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution. En effet, il ne s'agit pas de la liste civile du Roi, mais d'une dotation à octroyer au Prince Laurent. D'ailleurs, la loi de base, du 7 mai 2000, concernait aussi une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

L'amendement est rejeté par 8 voix contre 2 et 1 abstention.

Articles 2 et 3

M. Van Quickenborne dépose l'amendement n° 1 qui vise à supprimer ces articles.

L'auteur renvoie à la justification de cet amendement (*cf.* doc. Sénat, n° 2-833/2, pp. 1 et 2). Il renvoie aussi aux amendements n°s 12 et 13, dont la finalité est en fait identique.

L'amendement est rejeté par 5 voix contre 3 et 3 abstentions.

Article 2

MM. Vandenberghe et Caluwé déposent l'amendement n° 12 tendant à supprimer cet article.

Selon un des auteurs, il n'y a aucune raison d'octroyer une dotation au Prince Laurent, d'autant plus qu'il n'est actuellement que septième dans l'ordre de succession au trône.

Un membre ajoute que cet ordre peut encore évoluer et qu'il se pourrait que le Prince Laurent devienne huitième, neuvième, ou recule davantage encore, dans l'ordre de succession au trône puisque tous les enfants à naître de l'union du Prince Philippe et de la Princesse Mathilde auront priorité.

L'amendement est rejeté par 5 voix contre 3 et 3 abstentions.

Artikel 3

De heren Vandenberghe en Caluwé dienen het amendement nr. 13 in, dat ertoe strekt dit artikel te doen vervallen.

De auteurs verwijzen naar de verantwoording bij het amendement nr. 12, die ook geldt bij het amendement nr. 13.

Dit amendement wordt verworpen met 5 tegen 3 stemmen bij 3 onthoudingen.

De heer Van Quickenborne dient het amendement nr. 2 in, dat ertoe strekt de dotatie aan Prins Laurent te handhaven op het niveau van zijn huidige inkomsten, namelijk een netto-bedrag van ongeveer 5 miljoen frank. Volgens de auteur heeft de minister zelf verklaard dat het huidige systeem (de dotatie) louter ter vervanging komt van het bestaande, ondoorzichtige systeem (de bezoldiging via het Koninklijk Instituut voor Duurzaam Beheer van de Natuurlijke Rijkdommen en de Bevordering van Schone Technologieën) van bezoldiging van Prins Laurent. Er wordt geen enkele verantwoording gegeven waarom het inkomen van Prins Laurent substantieel moet worden verhoogd.

Een commissielid verklaart het niet eens te zijn met dit amendement. Ook al kan hij het principe van een dotatie niet onderschrijven, toch meent hij dat indien de dotatie aan Prinses Astrid behouden blijft, het ook logisch is dat de dotatie aan Prins Laurent even groot is als de dotatie aan Prinses Astrid.

Dit amendement wordt verworpen met 6 tegen 2 stemmen bij 3 onthoudingen.

De heer Van Quickenborne dient het amendement nr. 3 in, dat ertoe strekt de inwerkingtreding te voorzien op 1 oktober 2001 in plaats van 1 juli 2001.

De auteur stipt aan dat op het ogenblik dat dit wetsontwerp in de Kamer werd ingediend, men de inwerkingtreding op 1 juli 2001 voorzien had. Er werd daarbij geen rekening gehouden met een mogelijke evocatie door de Senaat. Nu blijkt dat het voorliggende wetsontwerp onmogelijk voor 1 juli 2001 door beide Kamers zal gestemd zijn, moet de datum van inwerkingtreding aangepast worden. Er kan geen gunst met retroactieve kracht worden verleend, vooral gezien de uitkeringen aan Prins Laurent per trimester gebeuren. Dit amendement maakt slechts een klein verschil, want het verandert niets aan het principe van toekenning van een dotatie.

Dit amendement wordt verworpen met 8 stemmen bij 3 onthoudingen.

De heer Van Quickenborne dient het amendement nr. 4 in, dat ertoe strekt het laatste lid van artikel 3 te doen vervallen.

Volgens de auteur heeft dit amendement tot doel een correctie aan te brengen op de toename van het

Article 3

MM. Vandenberghe et Caluwé déposent l'amendement n° 13, tendant à supprimer cet article.

Les auteurs renvoient à la justification de l'amendement n° 12, qui vaut aussi pour l'amendement n° 13.

Cet amendement est rejeté par 5 voix contre 3 et 3 abstentions.

M. Van Quickenborne dépose l'amendement n° 2, qui vise à maintenir la dotation au Prince Laurent au niveau de ses revenus actuels, soit un montant net d'environ 5 millions de francs. Selon l'auteur, le ministre lui-même a déclaré que le système proposé (la dotation) remplacerait purement et simplement le système existant, et peu transparent, de rémunération du Prince Laurent (par l'entremise de l'Institut royal pour la gestion durable des ressources naturelles et la promotion des technologies propres). Aucune justification n'est avancée pour augmenter substantiellement le revenu du Prince Laurent.

Un commissaire déclare ne pas souscrire à cet amendement. Même s'il est opposé au principe d'une dotation, il estime néanmoins que si l'on maintient la dotation de la Princesse Astrid, la logique veut que l'on accorde au Prince Laurent une dotation équivalente.

L'amendement est rejeté par 6 voix contre 2 et 3 abstentions.

M. Van Quickenborne dépose l'amendement n° 3 visant à fixer la date d'entrée en vigueur au 1^{er} octobre 2001 plutôt qu'au 1^{er} juillet 2001.

L'auteur note qu'au moment du dépôt du présent projet de loi à la Chambre, on avait prévu une entrée en vigueur au 1^{er} juillet 2001, sans tenir compte d'une possible évocation par le Sénat. Comme il s'avère aujourd'hui que le projet de loi ne pourra pas être voté par les deux chambres pour le 1^{er} juillet 2001, il convient d'adapter la date d'entrée en vigueur. On ne peut accorder une faveur avec effet rétroactif, d'autant plus que les allocations versées au Prince Laurent sont trimestrielles. Cet amendement ne fait qu'une petite différence, vu qu'il ne change rien au principe de l'octroi d'une dotation.

Cet amendement est rejeté par 8 voix et 3 abstentions.

M. Van Quickenborne dépose l'amendement n° 4, qui vise à supprimer le dernier alinéa de l'article 3.

Selon l'auteur, cet amendement tend à apporter un correctif à la croissance du montant total des dota-

totale pakket aan dotaties toegekend aan de koninklijke familie. Een weddeverhoging van 60 % netto is onaanvaardbaar, vooral gezien de algemene loonmatiging die aan de bevolking werd opgelegd. Daarom moet minstens voorzien worden dat de automatische indexerings wordt afgeschaft.

Het amendement wordt verworpen met 9 stemmen bij 2 onthoudingen.

Artikel 4 (nieuw)

De heer Van Quickenborne dient het amendement nr. 5 in, dat ertoe strekt een artikel 4 (nieuw) in te voegen, zodat ook de automatische indexerings van de dotatie aan Prins Filip en deze aan Prinses Astrid wordt opgeheven. Dit amendement moet samen gelezen worden met het amendement nr. 4.

Het amendement wordt verworpen met 9 stemmen bij 2 onthoudingen.

De heren Jean-Marie Dedecker c.s. dienen het amendement nr. 11 in, dat er ook toe strekt een artikel 4 (nieuw) in te voegen, waarin wordt voorzien dat bij de vaststelling van de civiele lijst voor de duur van de regering van de opvolgende koning, enkel nog een dotatie wordt verleend aan de kroonprins of kroonprinses.

Eén van de auteurs onderstreept dat het aangewezen is dat de dotatieregeling in de toekomst niet bijkomend wordt uitgebreid tot nieuwe leden van de koninklijke familie. Het spreekt echter voor zich dat men niet wil terugkomen op de reeds bij de wetten van 16 november 1993 en van 7 mei 2000 toegekende en ter stemming voorliggende dotaties. Het spreekt eveneens voor zich dat de kroonprins of kroonprinses een dotatie moet blijven ontvangen om zich in de beste omstandigheden en op waardige wijze op het koningschap voor te bereiden.

Een senator verwondert zich erover dat dit amendement niet verder gaat en de afschaffing van de dotatie bepleit.

Een lid antwoordt dat hij weliswaar tegen het toekennen van een dotatie aan Prins Laurent is, maar dat politiek de kunst van het haalbare is. Vandaar dat hij dit amendement zal steunen.

Dit amendement wordt aangenomen met 5 stemmen tegen 3 stemmen bij 3 onthoudingen.

Artikel 5 (nieuw)

De heer Van Quickenborne dient het amendement nr. 6 in, dat ertoe strekt het Rekenhof opdracht te geven een algemeen toezicht uit te oefenen op de verrichtingen met betrekking tot de jaarlijkse dotaties.

Dit amendement wordt verworpen met 9 stemmen bij 2 onthoudingen.

tions octroyées à la famille royale. Une augmentation salariale de 60 % net est inacceptable, au vu surtout de la modération salariale généralisée qui a été imposée à la population. Voilà pourquoi il faut à tout le moins prévoir la suppression de l'indexation automatique.

L'amendement est rejeté par 9 voix et 2 abstentions.

Article 4 (nouveau)

M. Van Quickenborne dépose l'amendement n° 5, qui vise à insérer un article 4 (nouveau) supprimant aussi l'indexation automatique des dotations accordées au Prince Philippe et à la Princesse Astrid. Cet amendement doit être lu conjointement avec l'amendement n° 4.

L'amendement est rejeté par 9 voix et 2 abstentions.

M. Jean-Marie Dedecker et consorts déposent l'amendement n° 11, qui vise aussi à insérer un article 4 (nouveau), prévoyant que lors de la fixation de la liste civile pour la durée du règne du successeur du Roi, une dotation n'est plus accordée qu'au Prince héritier ou à la Princesse héritière.

Un des auteurs souligne qu'il conviendrait qu'à l'avenir, le régime de dotation ne soit plus étendu à de nouveaux membres de la famille royale. Il va cependant de soi que l'on ne veut pas revenir sur les dotations octroyées par les lois du 16 novembre 1993 et du 7 mai 2000 et les dotations présentement mises aux voix. Il va également de soi que le Prince héritier ou la Princesse héritière doit continuer à recevoir une dotation lui permettant de se préparer dans les meilleures conditions et dans la dignité à l'exercice de la fonction royale.

Un membre s'étonne que l'amendement n'aille pas plus loin et ne préconise pas la suppression de la dotation.

Un membre répond qu'il est effectivement opposé à l'octroi d'une dotation au Prince Laurent, mais que la politique est l'art du possible. Il soutiendra donc cet amendement.

L'amendement est adopté par 5 voix contre 3 et 3 abstentions.

Article 5 (nouveau)

M. Van Quickenborne dépose l'amendement n° 6, qui vise à charger la Cour des comptes d'exercer un contrôle général des opérations portant sur les dotations annuelles.

Cet amendement est rejeté par 9 voix et 2 abstentions.

Artikel 6 (nieuw)

De heer Van Quickenborne dient het amendement nr. 7 in, dat tot doel heeft een limitatieve lijst op te stellen van de leden van het koninklijk huis, met de Koning aan het hoofd. Volgens het lid moet er een regeling komen om te zeggen wie recht heeft op een dotatie, betaald door de belastingbetaler, namelijk alleen de leden van het koninklijk huis, en niet de andere leden van de koninklijke familie.

Een lid verklaart dat hij dit amendement zou kunnen goedkeuren. Aangezien het amendement nr. 7 verwijst naar artikel 85 van de Grondwet, wordt het amendement nr. 14 op artikel 1 zeer relevant. Immers, indien het amendement nr. 7 aangenomen wordt, dan spreekt het voorliggende wetsontwerp zich toch uit over de civiele lijst aan de Koning en dan geldt de argumentatie van de minister tegen het amendement nr. 14 niet langer.

Spreeker meent dat het amendement nr. 7 wel eerst gesubamendeerd moet worden, maar wenst nu niet te improviseren. Hij zal zijn subamendement later, in plenaire vergadering, voorleggen.

Dit wetsontwerp, alsmede het globale financiële beeld van het koningshuis, is een grondige discussie waard en niet een vluchtige bespreking op het einde van de zitting, juist voor de parlementaire vakantie. Spreker pleit voor een wettelijke regeling, die niet arbitrair is.

Het lid onderstreept dat het niet de bedoeling is om de dotatie te ontnemen aan diegenen die in het verleden een dotatie toegekend kregen. Eénmaal de dotatie toegewezen, blijft ze behouden. Spreker wenst ook een jaarlijkse politieke discussie in het Parlement over wie al dan niet een dotatie zal ontvangen, te vermijden. Dit zou neerkomen op een systeem waarbij de monarchie politiek ter verantwoording wordt geroepen, hetgeen niet kan.

Het lid blijft in ieder geval gekant tegen het toekennen van een dotatie aan Prins Laurent.

Ook een andere senator wenst een fundamenteel debat over het koningshuis te kunnen voeren. Hij merkt evenwel op dat hij eind 1999 een wetsvoorstel heeft ingediend met als doel een commissie ter evaluatie van de prerogatieven van de Koning, op te richten, maar dat dit wetsvoorstel nog altijd niet vertaald is, omdat de taaldienst van hogherhand bevel heeft gekregen het niet te vertalen, zodat er niet over gedebatteerd kan worden. Met andere woorden, er kan of mag geen fundamenteel debat over het koningshuis gevoerd worden, zodat de senatoren wetsontwerpen als het voorliggende moeten gebruiken om een dergelijk debat pogen te voeren.

Dit amendement wordt verworpen met 8 stemmen bij 3 onthoudingen.

Article 6 (nouveau)

M. Van Quickenborne dépose l'amendement n° 7, qui vise à établir une liste limitative des membres de la Maison royale, à la tête de laquelle se trouve le Roi. Selon le membre, il faudrait élaborer une réglementation précisant qui a droit à une dotation financée par le contribuable, à savoir uniquement les membres de la Maison royale et non les autres membres de la famille royale.

Un membre déclare qu'il pourrait souscrire à cet amendement. Comme l'amendement n° 7 renvoie à l'article 85 de la Constitution, l'amendement n° 14 à l'article 1^{er} devient particulièrement pertinent. En effet, dans l'hypothèse où l'amendement n° 7 serait adopté, le projet de loi à l'examen se prononcerait alors sur la liste civile du Roi et l'argumentation du ministre à l'encontre de l'amendement n° 14 deviendrait caduque.

L'intervenant estime que l'amendement n° 7 doit cependant d'abord être sous-amendé, mais ne souhaite pas improviser pour l'instant. Il déposera son sous-amendement ultérieurement, en séance plénière.

Le présent projet de loi, de même que l'image financière globale de la maison royale, mérite une discussion approfondie, et non un examen superficiel de fin de session, juste avant les vacances parlementaires. L'intervenant plaide pour une législation dénuée d'arbitraire.

Le membre souligne qu'il n'est en aucun cas question de priver de leur dotation ceux qui s'en sont vu attribuer une par le passé. Une fois octroyée, la dotation reste acquise. L'intervenant tient aussi à éviter qu'il y ait chaque année une discussion politique au Parlement sur la question de savoir qui se verra octroyer ou non une dotation. L'on aurait alors un système où la monarchie aurait à se justifier politiquement, ce qui est inconcevable.

Le membre reste en tout état de cause opposé à l'octroi d'une dotation au Prince Laurent.

Un autre sénateur souhaite lui aussi qu'un débat fondamental puisse avoir lieu à propos de la maison royale. Il fait cependant remarquer qu'il a déposé, fin 1999, une proposition de loi visant à créer une commission d'évaluation des prérogatives du Roi, mais que celle-ci n'est toujours pas traduite parce que le service linguistique a reçu pour instruction d'en haut de ne pas la traduire afin qu'on ne puisse pas en débattre. Autrement dit, il est impossible ou interdit d'avoir un débat fondamental sur la maison royale, de sorte que les sénateurs doivent se rabattre sur des projets de lois tels que celui à l'examen pour tenter de mener pareil débat.

L'amendement est rejeté par 8 voix et 3 abstentions.

Artikel 7 (nieuw)

De heer Van Quickenborne dient het amendement nr. 8 in, dat tot doel heeft een beperking in te voeren van diegenen die recht hebben op een dotatie, namelijk alleen een dotatie toe te kennen aan de nakomeling die de grondwettelijke macht van de koning zal erven, om hem/haar in staat te stellen zich te kunnen voorbereiden op het koningschap.

Dit amendement wordt verworpen met 8 stemmen bij 3 onthoudingen.

Artikel 8 (nieuw)

De heer Van Quickenborne dient het amendement nr. 9 in, dat ook een beperking wil invoeren voor de dotatie, namelijk dat het bedrag van de dotatie wordt verminderd met het inkomen dat voortvloeit uit de andere vermogensbestanddelen van de betrokkene.

Dit amendement wordt verworpen met 11 stemmen.

Artikel 9 (nieuw)

De heer Van Quickenborne dient het amendement nr. 10 in, dat ertoe strekt om ook een datum te voorzien waarop dit wetsontwerp buiten werking treedt, namelijk 1 januari 2005.

De auteur wenst hier te onderstrepen dat vijf jaar geleden, onder een andere regering, het onmogelijk geweest zou zijn een debat te houden. Nu zijn er, zowel bij de oppositie als in de meerderheid, parlementsleden die in alle eerlijkheid een mening durven formuleren over deze thematiek. Spreker zal alle pogingen verder zetten om een ernstig debat over het koningshuis te kunnen voeren zodat de zwijgplicht erover verdwijnt.

Dit amendement past in het kader van de actieve welvaartstaat die in feite een activeringsstaat is. Prins Laurent zal enkele jaren een dotatie ontvangen zodat hij zich kan klaarstomen voor de arbeidsmarkt.

Het amendement wordt verworpen met 11 stemmen.

*
* *

Het geamendeerde wetsontwerp in zijn geheel wordt aangenomen met 6 tegen 4 stemmen bij 1 onthouding.

Article 7 (nouveau)

M. Van Quickenborne dépose l'amendement n° 8, qui vise à limiter le nombre des ayants droit en n'octroyant plus de dotation qu'au descendant qui héritera des pouvoirs constitutionnels du Roi, pour lui permettre de se préparer à exercer la fonction royale.

Cet amendement est rejeté par 8 voix et 3 abstentions.

Article 8 (nouveau)

M. Van Quickenborne dépose l'amendement n° 9, qui vise à limiter aussi la dotation, en prévoyant que le montant de celle-ci doit être diminué des revenus provenant des autres avoirs de l'intéressé.

Cet amendement est rejeté par 11 voix.

Article 9 (nouveau)

M. Van Quickenborne dépose l'amendement n° 10, visant à fixer aussi une date à laquelle la loi issue du présent projet cessera de produire ses effets, à savoir le 1^{er} janvier 2005.

L'auteur tient à souligner en l'occurrence qu'il y a cinq ans, sous un autre gouvernement, un débat aurait été impossible. Aujourd'hui, des parlementaires, tant de l'opposition que de la majorité, osent en toute honnêteté donner leur opinion sur cette question. L'intervenant poursuivra ses efforts pour qu'un débat de fond puisse avoir lieu sur la maison royale, de manière à lever le devoir de silence qui l'entoure.

Cet amendement s'inscrit dans le cadre de l'État social actif, qui est en fait un état d'activation. Le Prince Laurent recevra une dotation pendant quelques années, de manière à pouvoir se préparer au marché du travail.

L'amendement est rejeté par 11 voix.

*
* *

L'ensemble du projet de loi ainsi amendé a été adopté par 6 voix contre 4 et 1 abstention.

Dit verslag wordt goedgekeurd met 6 stemmen bij 2 onthoudingen.

De rapporteur,
Guy MOENS.

De voorzitter,
Paul DE GRAUWE.

*
* *

**Tekst aangenomen door de commissie :
zie stuk Senaat nr. 2-833/4 - 2000/2001**

Le présent rapport a été approuvé par 6 voix et 2 abstentions.

Le rapporteur,
Guy MOENS.

Le président,
Paul DE GRAUWE.

*
* *

**Texte adopté par la commission :
voir le doc. Sénat n° 2-833/4 - 2000/2001**